

ресурсів та факторів виробництва. Вважаємо, що не втратив своєї актуальності висновок К. Маркса про те, що економічні епохи відрізняються не тим, що виробляється, а тим, як виробляється, якими засобами праці.

Маємо визнати, що наукові дослідження у царині економіки праці і соціально-трудових відносин, включаючи й ті, що виконуються у формі дисертацій, досить часто пропагують підходи, рецепти, рекомендації щодо вирішення завдань соціально-трудового, управлінського характеру, що вже «не спрацьовують» в економіці, яка все більше базується на знаннях, інформації, інтелекті та інноваціях.

Предмет, об'єкти, методи, прийоми наукових досліджень мають змінюватися ще задовго до того, як на практиці змінюється структура активів, капіталу організацій, а отже, рушійних сил їх розвитку.

Вважаємо, що активація досліджень у цій царині, їх актуалізація має стати одним із пріоритетних завдань науковців.

Стаття надійшла до редакції 09.04.2007

УДК 351.82:378

Ю. М. Комар,

Донецький державний університет управління

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

АНОТАЦІЯ. У статті висвітлені теоретичні основи і особливості атрибутивності, показана її роль у формуванні нових методологічних підходів до навчання студентів державно-управлінських спеціальностей.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. Атрибутивність, атрибутивні системи, атрибутивні моделі, методологічні аспекти підготовки, студенти державно-управлінських спеціальностей.

Входження національної вищої школи в європейський освітній простір в умовах стрімкої інформатизації і глобалізації міжнародного середовища викликає необхідність підготовки студентів державно-управлінських спеціальностей нової генерації, шляхом проведення глибинних змін у системі їх на-

вчання. Проте, діюча система підготовки студентів-управлінців дозволяє лише частково вирішувати актуальні задачі їх навчання.

Реалізація вказаної проблеми можлива за умови запровадження в навчальний процес комплексу інноваційних механізмів, зокрема різного роду атрибутивних систем, концепцій, моделей, інформаційних технологій, здатних вдосконалити методологічні аспекти системи підготовки цієї категорії студентів.

Не дивлячись на виняткову важливість атрибутивності, як найвищого рівня системності, теорія і практика її використання в системі підготовки студентів державно-управлінських спеціальностей висвітлена вкрай недостатньо. Відомі лише окремі наукові [1—4] і навчально-методичні праці [5—9], у яких висвітлені деякі аспекти атрибутивності.

Система підготовки студентів державно-управлінських спеціальностей у контексті атрибутивності розроблена дуже слабо. Так, не висвітлені теоретичні аспекти і особливості атрибутивності, зокрема питання формування концептуальної атрибутивної системи і різного роду навчальних моделей для підготовки студентів, її вплив на розвиток нових методологічних підходів до навчання.

Мета статті — поглибити теоретико-методологічні основи і розкрити особливості атрибутивності, показати її вплив на формування нових методологічних підходів до навчання студентів державно-управлінських спеціальностей.

Підготовка цієї категорії студентів проводиться за напрямками «Державне управління» і «Менеджмент», які утворюють комплекс у складі дванадцяти державно-управлінських спеціальностей. На початок 2006/2007 навчального року [9] загальна чисельність студентів державно-управлінських спеціальностей складала більше 200 тис. осіб, (біля 10 % від загальної чисельності студентів), з яких лише 1 % навчається за спеціальностями з державного управління.

В загальній структурі освітньо-кваліфікаційних рівнів 75 % складають бакалаври, 17,4 % — спеціалісти і лише 5,5 % — магістри. Чисельність студентів-магістрів — 11,4 тис. чол., з яких 2 тис. чол. (17,4 %) — це студенти суто державних спеціальностей: «Державне управління» і «Державна служба».

На денній формі навчається 98,2 тис. чол. (47,7 %), на заочній — 106,9 тис. чол. (51,9 %) і лише біля 800 чол. (0,4 %) — на вечірній формі навчання. Слід зазначити, що біля $\frac{3}{4}$ студентів з напрямку «Державне управління» проходять підготовку без від-

риву від виробництва, що не дозволяє в повній мірі реалізувати в процесі їх навчання наукову і виховну функції. Із загальної чисельності цієї категорій студентів, 110 тис. чол. (55 %) особи жіночої статі.

У рамках даної статті актуальним є визначення категорії «атрибут», як необхідної невід’ємної, ознаки, істотної, постійної властивості системи (предмету, явища процесу тощо), без якої вони не можуть ні існувати, ні мислитися.

Застосування для аналізу наукового методу квантифікації дозволяє подати категорію «атрибут» як: «а — три — бут», де: А — певна система (предмет, явище процес тощо). Три — відображає число 3, «бут» — скорочений варіант філософської категорії «буття» — об’єктивна реальність, яка існує зовні і незалежно від свідомості людини. Таким чином атрибуту — це три необхідні, невід’ємні ознаки, три істотні, постійні властивості систем, без яких вони не можуть ні існувати, ні мислитися.

Величезний практичний досвід, численні наукові дослідження, а також приведені вище міркування свідчать про те, що основу буття складає суцільна система троїстої єдності. Такі унікальні властивості атрибутивних систем дозволяють покласти їх в основу формування нових методологічних аспектів удосконалення національної системи вищої освіти, зокрема підготовки студентів державно-управлінських спеціальностей.

Принципово важливо те, що внаслідок своєї універсальності і всезагальності атрибутивні системи і моделі підготовки студентів-управлінців завжди утворюють методологічну основу побудови навчального процесу, оскільки спираються на загальні закономірності його функціонування і визначають першопричину. Причому, предмет дослідження розглядається як єдине ціле, абстрагуючись від характеру організації навчального процесу, конкретних суб’єктів, механізмів і технологій системи підготовки студентів державно-управлінських спеціальностей.

Характеристика атрибутивних систем і моделей для удосконалення методологічних аспектів підготовки студентів державно-управлінських спеціальностей наведена в табл. 1.

Ці атрибутивні системи і моделі представляють відповідну стадію процесу макро або мікрорівневої підготовки і вони зв’язані між собою таким чином, що вихідна інформація для однієї моделі є вхідною для іншої, а разом вони утворюють суцільне інформаційне поле системи підготовки студентів державно-управлінських спеціальностей.

Таблиця 1
ХАРАКТЕРИСТИКА АТРИБУТИВНИХ СИСТЕМ І МОДЕЛЕЙ ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Назва системи, моделі	Характеристика системи, моделі	Ефективність від запровадження
Атрибутив на система наукових підходів	Сформована з трьох наукових підходів: комплексного, системного і атрибутивного. Ця сутнісна, цілісна, закінчена система характеризується методологічними ознаками і відноситься до найвищого рівня системності	Дозволяє суттєво звужувати поле пошуку і знаходити в системі раніше невідомі елементи, сприяє зменшенню етапів і сукупних ресурсів на проведення НДР
Атрибутив на система управління	Складається з трьох підсистем: керуючої (суб'єкт управління), керованої (об'єкт управління) і підсистеми зв'язку (виконавчі органи). Тому будь-яка система управління має методологічні ознаки, відноситься до категорії атрибутивних, тобто характеризується найвищим рівнем системності	Відноситься до нових видів інноваційних механізмів в системі підготовки студентів-управлінців, які сприяють суттєвому підвищенню її методологічного рівня
Атрибутив на система управлінського впливу на об'єкт управління	Характеризується одночасним трійним впливом суб'єкта управління у вигляді процесу, науки і мистецтва управління на об'єкт управління (систему підготовки студентів державно-управлінських спеціальностей), з метою забезпечення її оптимального функціонування	Внаслідок своїх унікальних властивостей саме атрибутивне управління повинно займати найвищі шаблі в ієрархійній управлінській драбині
Атрибутив на модель формування навчальних занять з використанням нумерології	Сформована з трьох сутнісних складових навчального процесу: лекції — самостійної роботи студента — семінару, які утворюють фундамент мікрорівневої системи підготовки у вищій школі, незалежно від рівня акредитації ВНЗ, напрямів і спеціальностей підготовки фахівців	Є методологічною основою побудови навчального процесу; реалізує найпрогресивніший системно-аналітичний підхід у навчанні; розрахована на застосування сучасних інформаційних технологій

Атрибутивна модель формування і розвитку системного мислення студентів-управлінців	Утворена з трьох невід'ємних складових питання лекції: опис змісту питання — графічна модель — висновок. Вони складають основу будь-якого питання лекції, незалежно від характеру дисципліни управлінського циклу, напряму і спеціальності підготовки студентів	Відтворює основні форми абстрактного мислення; розрахована на застосування сучасних інформаційних технологій; відтворює різні обсяги інформації в питанні; враховує особливості професійної діяльності управлінців
Атрибутивна модель контролю знань студентів управлінських спеціальностей	Сформована з трьох видів контролю знань студентів: поточного, проміжного і заключного, які є методологічною основою системи контролю у вищій школі. Тому її застосування можливе незалежно від напрямів і спеціальностей підготовки фахівців, назви дисципліни, її конкретного змісту або технології контролю	Дозволяє поєднувати Європейську кредитно-модульну і традиційну систему контролю знань; розрахована на застосування систем контролю з різними шкалами оцінки; дозволяє проводити систематичну, об'єктивну перевірку знань студентів
Атрибутивна система акредитації	Сформована з трьох сутнісних складових акредитаційної системи: ліцензування, діяльність ліцензованого ВНЗ і акредитації і за всіма ознаками відноситься до найвищого рівня системності	Є методологічною основою перевірки діяльності ВНЗ; має позитивну мотиваційну структуру впливу на об'єкти акредитації; дозволяє оперативно реагувати на зміни в системі підготовки фахівців
Атрибутивна система наукових ступенів	Сформована з трьох сутнісних підсистем системи вчених ступенів: кандидат наук, доктор наук, академик, що дозволяє її відносити до найвищого рівня системності	Дозволяє проводити підготовку науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації на інноваційній основі і досягати синергетичного ефекту

Враховуючи унікальні властивості і потенційні можливості атрибутивних систем і моделей їх доцільно покласти в основу формування нових методологічних аспектів підготовки студентів, зокрема державно-управлінських спеціальностей.

Література

1. *Поважний С. Ф., Комар Ю. М.* Теорія і практика створення атрибутивних навчальних моделей для підготовки управлінців // Менеджер: Вісник Донецького державного університету управління. — 2006. — № 2 (36). — С. 4—15.
 2. *Поважний С. Ф., Комар Ю. Н.* Государственное управление системой подготовки студентов-управленцев на основе создания атрибутивных учебных моделей // Менеджер: Вісник Донецького державного університету управління. — 2006. — № 4. — С. 4—16.
 3. *Комар Ю. М.* Дослідження теоретичних засад мікрорівневої системи підготовки студентів-управлінців в контексті атрибутивності // Освіта і управління. — 2006. — Т 9. — № 3—4. — С. 168—172.
 4. *Комар Ю. М., Поважний О. С., Комар С. Ю.* Основи навчання студента В 4-х кн. — Кн. 1 Самоуправління навчанням Навч.-метод. посібник. У 2 ч. Ч. 1. Анотований конспект лекцій / За заг. ред. д. е. н. проф. Дорофійенка В. В. — 2-ге вид., допов. — Донецьк: ДонДУУ, 2006. — 313 с.
 5. *Комар Ю. М., Поважний О. С., Комар С. Ю.* Основи навчання студента В 4-х кн. — Кн. 1 Самоуправління навчанням Навч.-метод. посібник / У 2 ч. Ч. 2 Зміст практичних занять і методичні рекомендації до їх виконання / За заг. ред. В. В. Дорофійенка — 2-ге вид., допов. — Донецьк: ДонДУУ, 2006. — 181 с.
 6. *Комар Ю. М.* Управління персоналом: Навч. посібник / За заг. ред. В. В. Дорофійенка; Наук. ред. Ю. Ф. Дробноход. — 2-ге вид., доповн. — Донецьк: ДонДУУ, 2007. — 136 с.
 7. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2006/07 навчального року. Статистичний бюлетень. Державний комітет статистики України. — К.: 2007. — 160 с.
- Стаття надійшла до редакції 15.05.2007

УДК 331

В. М. Коновалов, канд. екон. наук, доц.,
Белорусский торгово-экономический университет
потребительской кооперации (Гомель)

ВОЗВРАТНАЯ МИГРАЦИЯ И ПРОБЛЕМЫ ВОСПРОИЗВОДСТВА ТРУДОВЫХ РЕСУРСОВ

Массовая трудовая миграция в современном мире является одной из характерных форм проявления глобализации и носит объективный характер. В последние годы экономическая миграция при-